

СУЧАСНА ПРОБЛЕМАТИКА СТРАТЕГУВАННЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ГІБРИДНИХ ЗАГРОЗ

Черніков Д. І.

e-mail: dmytro.chernikov@nure.ua

Харківський національний університет радіоелектроніки, каф. ЕК
м. Харків, Україна

The peculiarities of enterprise development strategy in conditions of hybrid threats have been studied. It has been determined that in conditions of hybrid threats, the development vector for enterprises shifts from increasing advantages to maintaining and quickly restoring production processes. It is substantiated that the development of enterprises is not possible without comprehensive state support in creating a favourable environment for attracting investment, innovation and retaining business human resources. It has been established that significant business relocation has led to a change in the priority of sectoral distribution of territories, which will further contribute to the formation of new clusters and hubs.

На сьогодні сучасна проблематика стратегування розвитку підприємств в умовах впливу гібридних загроз впливає на зміну вектору адаптації бізнесу. Так в умовах стабільності зовнішнього середовища основним пріоритетом функціонування підприємств є розвиток бізнесу, забезпечення конкурентних позицій на ринку, розвиток інноваційно-інвестиційного потенціалу. То в умовах гібридних загроз вектор від розвитку, змінюється на забезпечення адаптивності та швидкого відновлення. Оскільки гібридні загрози поєднують різні засоби негативного впливу, в результаті чого джерело ризиків виходить за межі звичайної ринкової невизначеності.

Для український підприємств питання впливу гібридних загроз є досить актуальним, враховуючи масштаби руйнації та трансформації, які спричинені військовими діями. В цьому аспекті, стратегування підприємств не може базуватися на припущенні про стабільність логістики, інфраструктури, енергозабезпечення, кадрового потенціалу тощо [1]. Підприємства при розробці стратегій повинні враховувати постійний вплив багатоканальних загроз, які здатні одночасно негативно впливати на різні сфери: виробництво, збут, фінанси, цифрові рішення, кадрове забезпечення. З практичної точки зору, основна проблема полягає у тому, що традиційні підходи до стратегічного управління розвитком підприємств є недостатніми в умовах середовища, де загрози мають динамічний та комплексний характер. Гібридність загроз проявляється в тому, що підприємство може не бути прямим об'єктом бойових дій, проте зазнає критичних втрат через пошкодження енергетики, логістичних ланцюгів, дефіциту кадрів, кіберзагроз та ніше. Саме така багатовекторність зумовлює потребу у формуванні нової методології стратегування, в якій безпека інтегрується в усі управлінські функції.

Для українських підприємств дана проблематика посилюється умовами функціонування бізнесу, які характеризуються значними обмеженнями, через високі безпекові ризики, дефіцит кадрів, нестабільністю енергозабезпечення, ускладненням логістики. В таких умовах формування напрямів конкурентних переваг повинно орієнтуватися на військові виклики, до яких бізнес повинен бути більш гнучким та адаптивним [2].

Розвиток підприємства в умовах гібридних залежить не лише від фінансово-економічної та виробничої потужності, але й від здатності утримувати, навчати та заміщувати трудові ресурси. Для багатьох галузей економіки кадрове питання перетворюється на стратегічний бар'єр, який потребує відповідного вирішення. В умовах розвитку цифровізації для українських підприємств постає ще одна проблематика, яка пов'язана з кіберзалежністю та цифровою вразливістю систем. Розвиток бізнесу в напрямку цифровізації потребує одночасного використання технологій захисту, які на сьогодні є досить дорого вартісними та потребують відповідних навичок та компетентностей з боку персоналу.

Розробка напрямів автономії в енергоспоживанні, для підприємств які спроможні втілити такі технології враховуючи технологічні процеси, оскільки зниження залежності від зовнішніх чинників сприяє стабільності та автономності бізнесу. Для реалізації таких програм бізнесу потрібна підтримка з боку держави в питаннях створення необхідного регуляторного середовища, яке б сприяло залученню інвестицій та інновацій в країну, податкові стимули, розвиток стартап-проектів, узгодження загальної політики розвитку держави з програмами регіонального та галузевого рівня. На рівні державної політики важливо закріпити підхід, за яким стратегічне планування підприємств спирається на обов'язкову інтеграцію ризик-менеджменту, сценарного планування, планів безперервності діяльності, резервування критичних ресурсів і процедур швидкого відновлення. В умовах значної руйнації інфраструктури важливо в питаннях відновлення територіального розвитку на державному рівні запровадити програми щодо підтримки малого бізнесу, який є носієм економічної гнучкості в умовах динамічних ризиків. Оскільки саме малий бізнес є більш гнучким в адаптації до змін зовнішнього середовища, створює робочі місця, що позитивно впливає на економічну та соціальну складову регіонального розвитку.

Військова агресія призвела до вимушеної релокації частини бізнесу з територій активних дій до більш спокійних регіонів, що призвело до диверсифікації постачальників, формуванні нових ланцюгів постачання, зміни ринків збуту. Значна релокація бізнесу на певні території в подальшому сприятиме просторовій та галузевій перебудові виробництва та формуванню нових індустріальних парків та хабів [3]. Така політика сприятиме зниженню концентрації ризиків та зменшить залежність від вразливих територій, що сприятиме відновленню регіональної економіки.

Тимчасова окупація частини територій та руйнація більшості промислових об'єктів вплинула на домінування галузей економіки за територіальним розподілом, та зміни пріоритетності видів економічної діяльності. Такі зміни повинні знайти своє відображення в стратегіях та програмах регіонального та галузевого розвитку.

Таким чином, можна стверджувати, що на сьогодні для України проблематика стратегування розвитку підприємств в умовах гібридних загроз полягає у переході від класичної моделі стратегічного менеджменту до безпекоорієнтованої та адаптивної моделі розвитку. Основний зміст такої стратегії полягає не лише у відновленні зростання, а й необхідності забезпечення швидкого відновлення та безперервності виробничих процесів в умовах гібридних загроз. Реалізація таких напрямів не можлива без комплексної підтримки держави в напрямках створення необхідних умов для розвитку та функціонування підприємств різного рівня.

Список використаних джерел

1. Черніков Д. І., Гришко С. В. Сучасні тенденції та стратегічні ризики впровадження технологій Індустрії 4.0. та Індустрії 5.0. *Економіка та суспільство*. 2023. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-54-68>.

2. Тарасенко І. О., Олефіренко К. С., Полозова Т. В., Мурзабулатова О. В. Стратегічне управління стійким розвитком промислових підприємств в умовах післявоєнного відновлення України. *Економіка. Фінанси. Право*. 2023. № 7. DOI: <https://doi.org/10.37634/efp.2023.7.15>

3. Перепелюкова О. В., Ткаченко А. Г. Оцінювання просторових викликів і тенденції розвитку системи економічної безпеки промислових підприємств. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2023. Том 8. № 3. С. 146-151. DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2023-3-21>